

Sivadó Máté Ph.D. r. őrnagy, adjunktus

Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Kriminológiai Tanszék

*sivado.mate@uni-nke.hu (ORCID: 0000-0002-8296-1571)***A DROGFOGYASZTÁS ALAPVETŐ MINTÁZATAI A VILÁG EGYES TÁJAIN, ÉS
A KÜLÖNBÖZŐSÉGEK LEHETSÉGES OKAI****Absztrakt**

A drogprobléma nemzetközi jelenség. Nincs olyan kontinens vagy ország, ami ne lenne érintett. Különbségek azonban vannak. Különbözik Európa droghelyzete az USA-étól. Az USA-é Dél-Amerikáétól. A különbségek okai között találunk földrajzi, szociológiai, gazdasági és egyéb okokat. Gazdasági oka van például annak, hogy miért Közép- és Kelet-Európában (Cvorovic – Vári 2019) okoznak jelentős gondot az új típusú szerek. Nyilvánvaló, hogy Nyugat-Európában a társadalom alsóbb néprétegei is hozzáférnek a klasszikus kábítószerhez. Az sem véletlen, hogy a katonai eszközökkel vívott, és több tíz-ezer áldozatot követelő drogháború Mexikóban zajlik. Egyrészt közel vannak a dél-amerikai államok, ahonnan jó minőségű, olcsó kokain szerezhető be, minimális lebukási kockázattal. Másrészt ott van a szomszédban az Amerikai Egyesült Államok, a világ legnagyobb drogfelvevő piaca, ami felfoghatatlan méretű extraprofitot tesz lehetővé. Az USA-ban a globális világcégeket az állam alig-alig korlátozza. Ez tette lehetővé, hogy a nagy gyógyszercégek közegészségügyi vészhelyzetet okozzanak, az által, hogy reklámozták és nagy mennyiségben terítették az ópiát tartalmú fájdalomcsillapítókat. A reklámokban igyekeztek hamisan bagatellizálni a gyógyszerek jelentős, függőséget okozó potenciálját. Ezzel közvetlenül hozzájárulva évente kb. 50 ezer ember túladagolós halálához. A drogproblémák mögött mindig ott találjuk az egyén vágyát, hogy gyorsan egy másik világba kerüljön, illetve az őket ellátó kereskedők sokszor az étellel összeegyeztethetetlen mohóságát (Nagy - Vári 2020).

Kulcsszavak: kábítószer, bűnözés, drogfogyasztás, bűnözésföldrajz**1. Problémafelvetés**

A különbözőségek vizsgálata számomra azért különösen érdekes, mert jól látható, hogy a globális térben a trendek általában megállíthatatlanul elterjednek, és homogenizálják a kultúrákat. Jól látható ez a nyugati világ különböző jelenségein, így a divat, a filmek, az internet,

az okostelefon, a Facebook, a Twitter kapcsán és érdekes megvizsgálni ezt a drogok vonatkozásában. Ugyanis a drogproblémák jellegében mégis jelentős különbségek észlelhetők a világ egyes tájain, annak ellenére, hogy általában ugyanazok a szerek érhetőek el a világ különböző helyein. Mi az oka az eltéréseknek? Erre keresem a választ az egyes jelenségek kapcsán.

2. Új típusú szerek Magyarországon

2010-2015. között az új típusú szerek (new psychoactive substances – NPS) okozták a legnagyobb problémát Magyarországon drogterületen. A lefoglalt illegális szerek több, mint fele új típusú szer volt (BSZKI 2015). Ez a trend 2015-ben megfordult, és a lefoglalt szerek egymáshoz viszonyított aránya kezd hasonlítani a 2000-es évekhez, ami a marihuána dominanciáját és a klasszikus kábítószeres növekvő jelenlétét jelenti (Mátyás et al 2020, Mátyás 2020). Eljutottunk oda, hogy ma már csak a legszegényebbek és a súlyos szenvedélybetegek fogyasztják az új típusú szereket. Kezdetben Budapest szegregátumaiban volt megfigyelhető az új szerek tömeges fogyasztása, de ez lassan kiterjedt az ország leginkább rászoruló területeire is. Ezekben a területeken a kutatások 50%-os részvételt mértek a 10-15 éves lakosság körében (Szécsi-Sik 2016). A statisztikai adatok ismeretében megállapíthatjuk, hogy a kábítószer-használat kapcsán a korábbi éles területi különbségek mára eltűntek Magyarországon. Bizonyos kábítószeres esetekben (pl. marihuána) pedig a korábbi erős férfi dominancia is erőteljesen lecsökkent (Tihanyi et al. 2020).

A földrajzi szempontból érdekes kérdés, hogy miért Közép- és Kelet-Európa problémája az új típusú szerek? A kérdés úgy is feltehető, hogy bár megjelentek ezek a szerek Nyugat-Európában, de mégsem nyertek teret. Nem így Romániában, Bulgáriában és Magyarországon. Ez elsősorban anyagi okokkal magyarázható. Egy gramm marihuána vagy speed, egy darab ecstasy tableta ára tíz euró körül mozog 2009 óta változatlanul (Európai kábítószerjelentés 2019). Ez az összeg Nyugat-Európában még a legszegényebbek, akár a hajléktalanok számára is megfizethető. Nem véletlen, hogy a használók még Kelet-Európán belül is a szegény (elsősorban roma) telepek, szegregátumok, marginalizált településrészek lakói, akikre jellemző, hogy mélyszegénységben, az állami transzfereken élnek, aluliskolázottak, rossz testi-lelki egészségi állapotban vannak.⁹ A drogfogyasztás számukra nem az öröm kereséséről, csupán

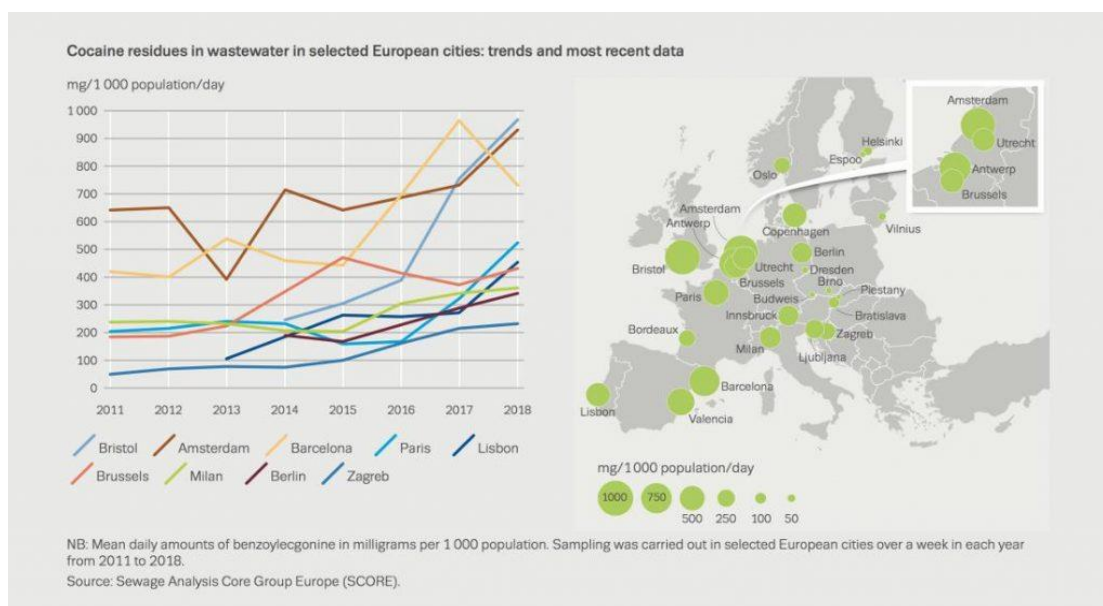
---

⁹ A mélyszegénységben élők nagy számban laknak hazánkban a városhiányos és bizonytalan vonzásviszonyokkal rendelkező rurális térségekben, melyek nagy része a határ menti régiókban található (Bujdosó 2004).

menekülésről szól. Ezt hívjuk bódulatfüggőségnek. Ezen amúgy is nehéz sorsú embereknek az életkilátásait az új pszichoaktív szerek tovább nehezítik.

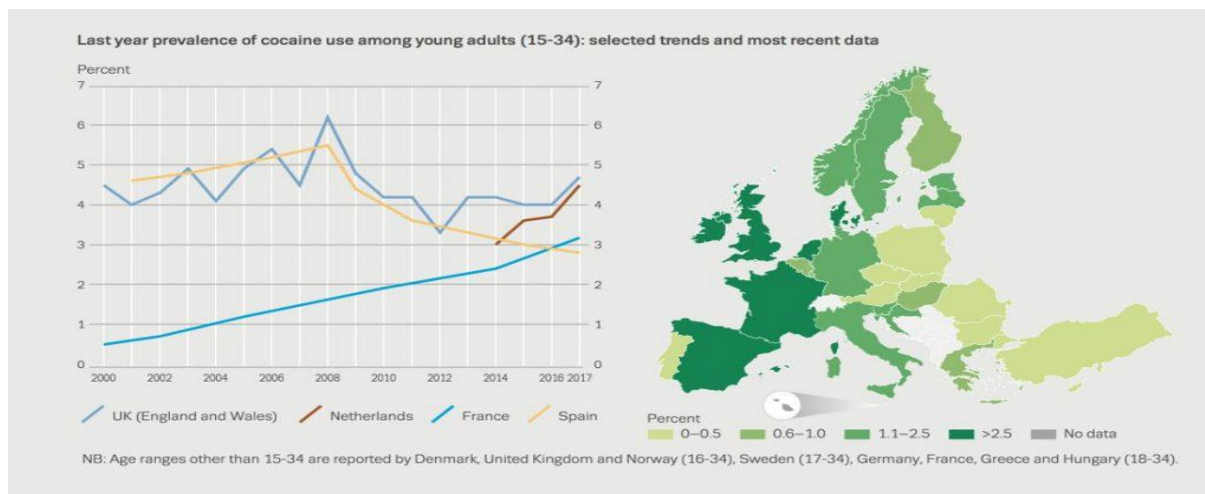
3. Kokain robbanás Nyugat-Európában

2017-ben négymillió európai fogyasztott kokaint, ami új rekord, de a szakértők vezetője szerint még messze a tetőzés. A szennyvízelemzésből kutatnak kábítószer-maradványok után. Ebből kiderül, hogy például a berliniek vagy a dortmundiak 2018-ban pontosan kétszer annyi kokaint fogyasztottak egy átlagos hétvégén, mint 2014-ben. Hamburgban, egy lefoglalásban hat tonna kokaint találtak (1. ábra). A város kikötőjébe évente hatmillió konténer érkezik. A becslések szerint a kábítószeres kilencvenöt százalékát nem találják meg a hatóságok. A kokainpiac évi 300 milliárd eurós forgalommal bír Nagy-Britanniában, 28 százalékot javult a piacra került anyag tisztasága, az ár pedig 5 százalékot esett, így egyre többeknek megfizethető. Nagy-Britanniában 5 év alatt megduplázódott a kokain fogyasztás, ötvenezer futárt alkalmaz itt az üzletág. A kokain probléma erősödésének oka lehet, hogy a Kolumbiában az előállított kokain mennyisége 2012 és 2017 között megnégyszereződött, 900 tonnára (Szente-Varga-Bács 2019.). Másrészt a Nyugat-Európában általános anyagi jólét, továbbá, hogy a kokain tökéletes szere a sikerre, önoptimalizálásra és egoizmusra épülő társadalomnak. Miközben a fogyasztóra gyakorolt hatása nem tűnik olyan pusztítóknak, pedig csak Berlinben évente ötvenen hálnak bele (2. ábra).

1. ábra: Egyes európai nagyvárosok szennyvize kokain tartalmának alakulása 2011-2018. között.

Forrás: Európai kábítószerjelentés 2018

2. ábra: A kokainhasználat előfordulási gyakorisága a brit, holland, francia és spanyol fiatal felnőttek (15-34 év) között

Forrás: Európai kábítószerjelentés 2018

4. Marihuána legalizálás az USA-ban

Az Egyesült Államokban a szövetségi törvények szerint a kannabisz használata, értékesítése és birtoklása bűncselekmény. Ezzel szemben a tagállamok nagyrészt népszavazás eredményeként dekriminalizálták a kannabisz szabadidős vagy orvosi célú használatát. A jogi összeütközés nehezen feloldható, ugyanis a szövetségi szabályozás magasabb szintűnek minősül a tagállami törvényeknél. Másrészt viszont a tagállamok legalizálása népszavazáson alapul, ami erősebb demokratikus felhatalmazást jelent, mint a képviselői demokrácia intézményei által hozott szövetségi törvény.

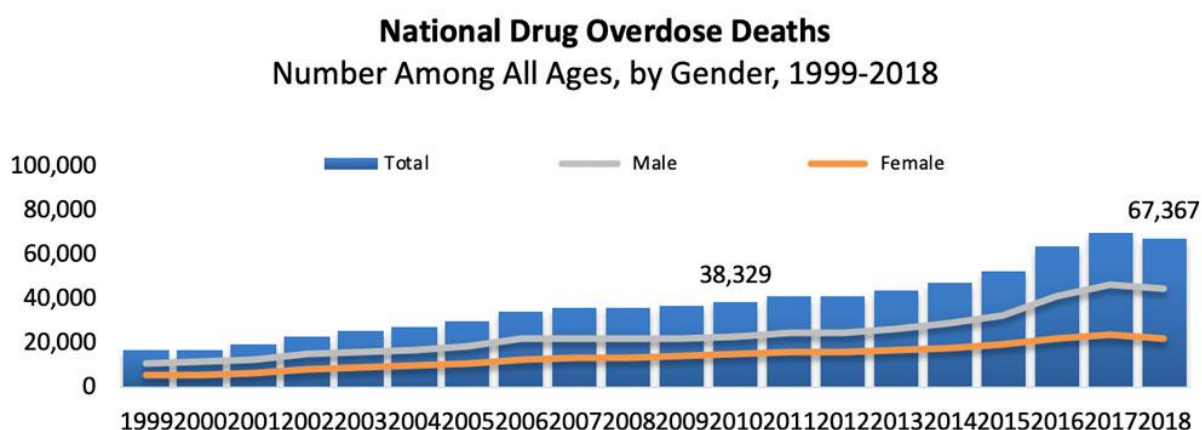
A szabályozás eredményeképpen óriási méretű termelői, raktározási, szállítási kapacitások alakultak ki az amerikai fogyasztók kiszolgálására. A legnagyobb reménnyel kecsegtető startup cégek nagyrésze a marihuána üzletben volt érdekelt. A folyamat napjainkra a túltermelés jelenségéhez vezetett. Ma már az USA drogpiacon jelen van a legális helyen megtermelt, de az engedélyezett kvótán túlterjeszkedő marihuána illegális piaca (Word Drug Report 2019).

Hogy miért az USA-ban alakult ki ez a helyzet? Az Amerikai Egyesült Államokban van jelen a világon a legnagyobb fizetőképes fogyasztói populáció, szinte az összes drogvonatkozásában. Emiatt a kolumbiai drokartellek meggyengülése után a kábítószer kereskedelem egyik legfőbb gócpontja Mexikóban alakult ki, pontosan az USA-val való közös határ miatt. Másrészt speciális a szövetségi állami berendezkedés. Ez azonban még sincs annyira távol a hazai helyzettől. A magyar (tagállami) szabályozásnál is magasabb rendű az Unió joga. A magyar bírónak nem szabad alkalmaznia azt a hazai jogszabályt, ami ellentétes az uniós szabályozással.

4.1. Opioid probléma az USA-ban

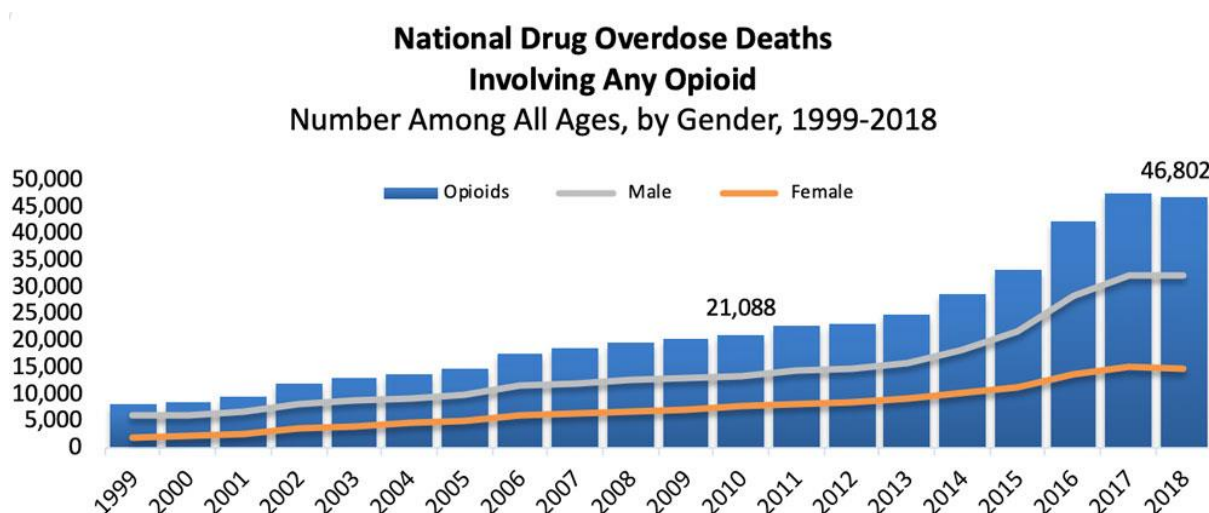
Ahogy az a 3. és 4. számú ábrákból is kitűnik, az USA-ban jelenleg az egyik legnagyobb közegészségügyi problémát a Covid-19 járvány mellett a vényköteles, opioid tartalmú fájdalomcsillapítók okozzák. A drog-túladagolások 61 %-át okozzák jelenleg ezek a szerek. Az amerikaiak milliói szenvednek fájdalomtól, az orvosok gyakran írnak fel opioidokat, hogy kezeljék állapotukat. Azonban a vényköteles szerekkel való visszaélések, az opioid-használati zavarok és a túladagolás veszélyei az Egyesült Államokban egyre nagyobb problémát jelentenek.

Az 1990-es évektől kezdve, amikor a betegek számára felírt opioidok mennyisége elkezdett növekedni, a vényköteles opioidok túladagolása és az ezzel összefüggő halálozás is nőtt. Azonban a fájdalomtól szenvedő polgárok száma nem csökkent ezzel párhuzamosan.

3. ábra: Drog-túladagolás okozta halálozás az USA-ban nemek szerinti bontásban

Forrás: <http://wonder.cdc.gov>.

**4. ábra: Az összes opioiddal összefüggő drog-túladagolás az USA-ban
nemek szerinti bontásban**

Forrás: <http://wonder.cdc.gov>.

1999 és 2017 között közel 218 000 ember halt meg az Egyesült Államokban a vényköteles opioidokkal kapcsolatos túladagolásokból. A vényköteles opioidokkal járó túladagolási halálesetek 2017-ben ötször magasabbak voltak, mint 1999-ben (Wonder 2016). 2017 augusztusában Donald Trump elnök hivatalosan is bejelentette, hogy az Egyesült Államokban az opioid túladagolás súlyosbodó járványát nemzeti vészhelyzetnek minősíti (Goodnough 2017). A legfőbb gondot a fentaniltartalmú fájdalomcsillapítók okozzák. A fentanil egy szintetikus opioid, amely ötvenszer erősebb, mint a vele rokon heroin.

Egy évtizeddel ezelőtt az amerikai kórházakat figyelő civil szervezetek az aggodalmukat fejezték ki, amiért az orvosok nem törődnek eléggé a betegek fájdalmainak kezelésével. Ezt a problémát az egészségügy a fájdalomcsillapítók gyakoribb használatával gondolta orvosolni, és mivel a kétezres évek elején a ma is gyakran használt ibuprofén éppen nem volt túl népszerű, az opioidokra esett a választás.

A kórházakból hazaengedett betegeknek ki kell töltenie egy elégedettségi kérdőívet, amely arra is rákérdez, hogy a fájdalmát megfelelően kezelték-e. Mivel a betegelégedettség közrejátszik a kórházak finanszírozásában, ez az orvosokra is ösztönzőleg hat, hogy felírják a fájdalomcsillapítót. Ez már csak azért is problémás, mert a fájdalomérzet szubjektív, így mérni is nehéz. Később hiába mutatta meg egy tanulmány, hogy nincs kapcsolat az elégedettség és a felírt fájdalomcsillapítók között, egy másik szerint az orvosok 71 százaléka mégis az adminisztratív nyomás miatt írja fel ma is a gyógyszert. Persze a gyógyszergyártók is

hozzátették a magukét: óriási marketingkampánnyal támogatták meg a keresletet, gyakran félrevezető módon. A Purdue Pharma nevű cég 2007-ben fizetett is egy 600 millió dolláros büntetést, miután kiderült, hogy olyan tanulmányokat lobogtattak az opioidok biztonságosságának a bizonyítására, amelyeket általuk pénzelt tudósok írtak.

A legális opioidok használata szépen meg is ugrott: a kilencvenes években megháromszorozódott, miközben négyszer annyi túladagolós halálesetet jegyeztek fel. A világ népességének mindössze öt százalékát kitevő amerikaiak pedig a globális legális opioid-fogyasztás nyolcvan százalékáért felelősek. A fájdalomcsillapítás persze fontos cél, és az opioidok használata is legitim lehet, de elsősorban súlyosabb akut esetekben (vagy végstádiumú betegeknél), nem pedig krónikus fájdalmak hosszú távú kezelésére, vagy olyan apróbb helyzetekben, mint mondjuk egy foghúzás. Ráadásul arra sincs mindent kizáró bizonyíték, hogy az opioidok egyáltalán hatékonyak-e a krónikus fájdalom ellen. Viszont bizonyított, hogy komoly kockázatokkal járnak.

Egyrészt serkentik a dopamintermelést, ami eufóriát okoz, ezzel erősen addiktívak. Másrészt légzésdepressziót okoznak, túladagolás esetén pedig teljesen le is állhat tőlük a légzés. Márpedig viszonylag könnyű véletlenül túladagolni őket. A leggyakrabban felírt opioid tartalmú fájdalomcsillapítók a Vicodin és az Oxycontin. A Vicodin addiktív hatását jól ismerhetjük a Doktor House (House M.D.) című sorozatból, valamit ezek a szerek érintettek voltak Prince 2014-es halálában is (Faust 2016). Emellett óriási problémát okoz az illegális fentanil fogyasztása. A fentanil laborok zöme Kínában működik.

Hogy ez az opioid krízis miért az USA-ban robbant ki? Az USA-ban az óriásvállalatok (Google, Facebook, Amazon stb.) hatalma úgy tűnik, minimum felér a szövetségi és tagállami kormányzatokéval. Vélhetően erre van szükség, hogy hosszú évekig folytathassanak egy, amerikaiak százezreinek túladagolós halálát okozó üzleti modellt, egészen a végéig büntetlenül.

Felhasznált irodalom

BSZKI (2015): A BSZKI lefoglalási adatai 2009 és 2014 között.

BUJDOSÓ ZOLTÁN (2004): A megyehatár hatása a városok vonzáskörzetére Hajdú-Bihar megye példáján, Doktori (PhD) értekezés, Debreceni Egyetem, 221 p.

CVOROVIC, DRAGANA – VÁRI, VINCE (2019): Criminal Policy and Criminal Oences related to the prohibited Psychoactive substances- new legal challenges. In: S., Bejatovic (szerk.) Changes in the Criminal Legislation and the Status of the Holders of Judicial Functions

and the Adequacy of the State Reaction to Crime Belgrad, Szerbia: Serbian Association for Criminal Law Theory and Practice and Institute of Criminological and Sociological Research, (2019) pp. 461-476.

Kábítószer és Kábítószer-függőség Európai Megfigyelő Központja (EMCDDA) (2018): Európai kábítószerjelentés 2018. Lisszabon, Portugália (https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/11364/20191724_TDAT19001HUN_PDF.pdf)

Kábítószer és Kábítószer-függőség Európai Megfigyelő Központja (EMCDDA) (2019): Európai kábítószerjelentés 2019. Lisszabon, Portugália (https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/11364/20191724_TDAT19001HUN_PDF.pdf)

BBC News (2018): Fentanyl crisis: Is China a major source of illegal drugs? (<https://www.bbc.com/news/world-45564744> - letöltés ideje: 2021. 01. 12.)

MÁTYÁS SZABOLCS (2020): A kábítószer-bűnözés elleni küzdelem mint stratégiai kihívás a magyar bűnüldözésben. NKE, 103 p.

MÁTYÁS, SZABOLCS – TIHANYI, MIKLÓS – VÁRI, VINCE – KRASNOVA, KRISTINA (2020): Socio- demographic characteristics of drug users and drug addicts in Hungary. In: Journal Victimology. 2020/3 (25), pp. 53-60.

NAGY, RICHÁRD – VÁRI, VINCE (2020): New Ways in Asset Recovery. In: Jačimovski, S (szerk.) Archibald Reiss Days 2020 : thematic conference proceedings of international significance : Belgrade, 18-19 November 2020 Belgrade, Szerbia : University of Criminal Investigation and Police Studies (2020) 757 p. pp. 245-254.

SHEAR, MICHAEL D. – GOODNOUGH ABBY: Trump Plans to Declare Opioid Epidemic a National Emergency (<https://www.nytimes.com/2017/08/10/us/politics/opioid-trump-emergency.html> - a letöltés ideje: 2021. 01. 13.)

SZÉCSI JUDIT – SIK DORKA (2016): Szerhasználat egy hátrányos helyzetű járás szegregátumaiban. In: Esély: Társadalom És Szociálpolitikai Folyóirat 27 : 2 pp. 115-131.

SZENTE-VARGA MÓNKA – BÁCS ZOLTÁN GYÖRGY (2019) (szerk.): Dél-Amerika a 21. században – társadalmi, gazdasági és politikai konfliktusok. Dialóg Campus, Budapest

TIHANYI, MIKLÓS – MÁTYÁS, SZABOLCS – VÁRI, VINCE – KRASNOVA, KRISTINA (2020): Drug Policy in Hungary: Current Trends and Future Prospects. In: Siberian Law Review, 2020/4. (17. évf.) pp. 485-494.

National Center for Health Statistics (2016): Wide-ranging online data for epidemiologic research (WONDER). Atlanta, GA: CDC (<http://wonder.cdc.gov> - letöltés ideje: 2021. 01. 13.)
Egyesült Nemzetek Szervezete Szakpolitikai Elemzésért és Közügyekért Felelős Osztály
Kábítószer és Bűnözés Iroda (2019): Word Drug Report 2019. (<https://wdr.unodc.org/wdr2019/> - letöltés ideje: 2021. 01. 13.)

